

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Magdaléna Burgetová

**Křesťanské motivy v dopisech Milady Horákové
z pankrácké věznice**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně po konzultacích s mým vedoucím práce, a uvedla veškeré použité zdroje v seznamu použitých pramenů a literatury na konci bakalářské práce.

V Olomouci dne 19. 6. 2022

.....

podpis

Poděkování

Mé poděkování patří panu doc. Mgr. Igorovi Ficovi, Dr. za odborné vedení a cenné rady, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce poskytl.

Obsah

Úvod.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1. Život Milady Horákové a její doba	6
1.1 Život Milady Horákové do konce 1. republiky	6
1.2 Život Milady Horákové v době pomnichovské – od roku 1938 do roku 1945	7
1.3 Období 3. republiky	9
1.4 Milada Horáková v době komunismu	9
1.5 Závěrečné dny jejího života.....	11
2. Dopisy Milady Horákové	13
EMPIRICKÁ ČÁST	14
3. Analýza dopisů Milady Horákové s ohledem na křesťanské motivy	14
3.1 Moji milovaní	14
3.2 Můj předrahý, předobry tatíčku	17
3.3 Moje milovaná sestřičko Věro, můj drahý Pepíčku	18
3.4 Moje milá maminko Horáková.....	18
3.5 Nejdražší přítelkyně Věro, Aničko, Boženko.....	19
3.6 Drahá Maruško Švehlová	22
3.7 Má jediná dceruško Jano	23
3.8 Můj milý hochu, muži nejdražší	24
3.9 Drazí milovaní	26
3.10 Moji nejmilejší	27
Závěr	29
Seznam použitých pramenů a literatury	29

Úvod

Osobnost Milady Horákové mi byla představena na základní škole. Už v této době mě její příběh určitým způsobem ohromil a vnitřně se mnou pohnul. S přibývajícím roky jsem dokázala lépe uchopit to, co Milada Horáková v dopisech z Pankráce vyjadřuje. Je nemožné dopisy číst a nevšimnout si, že se v nich odráží křesťanská víra. Dokonce myšlenky a slovní obraty se velmi nápadně podobají těm biblickým.

Protože doposud nevznikla žádná práce, která by se hlouběji dopisy Milady Horákové z pankrácké věznice zajímala, rozhodla jsem se provést analýzu dopisů s ohledem na křesťanské motivy a za komparace s biblickými texty je interpretovat. Což se stalo předmětem zájmu a cílem bakalářské práce. Ovšem nešlo analyzovat a interpretovat křesťanské motivy bez toho, aniž by bylo nahlíženo na dopis jako na celek. Proto dochází k interpretačním přesahům vymezeného tématu bakalářské práce.

O Miladě Horákové a jejím životě byla napsána celá řada publikací a odborných článků s různým zaměřením.¹ Například publikace Jana Synka *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem* se životem Milady Horákové zaobírá komplexně, stejně tak jako kniha Zory Dvořákové *To byla Milada Horáková: ve fotografiích a dokumentech*. Naopak publikace Karla Kaplana *Největší politický proces "M. Horáková a spol."* se soustřeďuje na monster proces, kterému byla Milada Horáková vystavěna. Speciální je kniha nesoucí název *Jdu s hlavou vztyčenou: příběh rodiny Milady Horákové* od Daniela Lanýže, protože vznikla na základě rozhovorů autora s dcerou Milady Horákové – Janou Kánskou.

Práce je členěna na dva větší celky – část teoretickou, která obsahuje dvě kapitoly, a část empirickou, pod kterou spadá třetí kapitola, jež je samotným jádrem práce. První kapitola se věnuje životu Milady Horákové a její době, a vytváří základ pro pochopení souvislostí při následné analýze dopisů. Ve druhé kapitole je přiblížen pramenný materiál, jímž jsou dopisy z pankrácké věznice. Třetí kapitola, která je součástí praktické části, se zabývá analýzou a interpretací křesťanských motivů a dělí se na deset podkapitol nesoucích název podle oslovení adresátů deseti dopisů.

---

¹ Dnes už to není jen odborná literatura, která podává obraz života Milady Horákové. K 70. výročí popravy Milady Horákové v roce 2020 vyšel dokonce komiks *Milada Horáková* od Zdeňka Ležáka a Štěpánky Jislové.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Život Milady Horákové a její doba

1.1 Život Milady Horákové do konce 1. republiky

Milada Horáková, rozená Králová, se narodila 25. prosince 1901 na Královských Vinohradech v Praze. Jejím otcem byl Čeněk Král, který pracoval v továrně na tužky. Matka Milady Horákové se jmenovala Anna Králová. Anna Králová byla ženou v domácnosti a postupně také matkou čtyř dětí. Prvně se Královým narodila dcera Marta. Po Martě přišla na svět samotná Milada a po ní syn Jan. Miladini sourozenci Marta a Jan v brzkém věku zemřeli na septickou spálu. Milada zůstala na nějakou dobu jediným dítětem Králových, a to až do doby, než se roku 1915 narodila sestra Věra.²

Jan Synek píše³, že otec Milady Horákové, Čeněk Král, byl poměrně aktivním občanem, jenž se účastnil různých demonstrací a sympatizoval s myšlenkami Tomáše Garyka Masaryka, čímž měl vliv i na samotnou Miladu Horákovou.⁴ Ovšem z knihy Evy Uhrové naopak vyplývá, že takovým velkým masarykovcem, za jakého je Čeněk Král pokládán, nebyl.⁵ Každopádně je možné shodnout se na faktu, že se v rodině Milady Horákové smýšlelo demokraticky, což mělo vliv i na její pozdější činnost.

Milada Horáková studovala od roku 1913 na katolickém gymnáziu v Korunní ulici až do roku 1918. Následně pokračovala na dívčím reálném gymnáziu ve Slezské ulici.⁶ Na reálném gymnáziu Milada Horáková odmaturovala v roce 1921 a poté nastoupila na vysokou školu. Při Univerzitě Karlově vystudovala práva a roku 1926 se stala doktorkou práv.⁷

V dalších letech Milada Horáková pracovala ve veřejné správě, působila v nadacích, které lze označit za pomáhající a vstoupila i do *České strany národně socialistické*.⁸ Tyto roky prožila velmi aktivně, a dokonce v rámci své práce a účasti ve spolcích měla

---

² UHROVÁ, Eva. *Po stopách šesti žen*. Praha: Mediasys, 2020, s. 164. ISBN 978-80-270-7989-6.

³ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 14. ISBN 978-80-88292-65-4.

⁴ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 14. ISBN 978-80-88292-65-4.

⁵ UHROVÁ, Eva. *Po stopách šesti žen*. Praha: Mediasys, 2020, s. 164. ISBN 978-80-270-7989-6.

⁶ Tamtéž, s. 164-165.

⁷ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 14-15. ISBN 978-80-88292-65-4.

⁸ Blíže k ČSNS viz např.: KOCIAN, Jiří. *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948: organizace, program, politika*. Brno: Doplněk, 2002. ISBN 80-7239-138-0.

možnost se potkat s významnými lidmi tehdejší doby. Takto se poznala např. s Alicí Masarykovou, která ji seznámila s manželem, Tomášem Garykem Masarykem. Další významné setkání pro ni bylo s novinářkou a feministkou Františkou Plamínkovou. Milada Horáková se také aktivně podílela na vysoké politice, a to i na mezinárodní rovině, což ji umožnilo procestovat mnoho evropských zemí.⁹

Velikým životním rozhodnutím Milady Horákové byl sňatek. „*V roce 1927 [se] provdala za zemědělského inženýra, doktora technických věd a pozdějšího rozhlasového redaktora a programového ředitele Radiojournalu Bohuslava Horáka.*“¹⁰ Protože Bohuslav Horák byl vyznáním přesvědčený evangelík, Milada Horáková upustila od katolického vyznání a přešla k Českobratrské církvi evangelické. O šest let později, v roce 1933, se manželům Horákovým narodila dcera Jana.¹¹

1.2 Život Milady Horákové v době pomnichovské – od roku 1938 do roku 1945

Období 1. republiky skončilo rokem 1938, přesněji dohodou uzavřenou na Mnichovské konferenci. Po Mnichovu nastalo období tzv. druhé republiky prakticky zakončené obsazením českých zemí nacistickým Německem. Hitler pak 16. března 1939 prohlásil české země za Protektorát Čechy a Morava. Zanedlouho na to se v září roku 1939 rozpoutala 2. světová válka trvající až do 2. září 1945.

Milada Horáková se ke konci roku 1938 stala sekretářkou *Výboru pro pomoc uprchlíkům*. Následujícího roku byla propuštěna ze služeb magistrátu. Milada Horáková byla jmenována členkou výboru *Národního ústředí sociální a zdravotní péče*. Právnické vzdělání uplatnila např. při vypracovávání některých bodů pro příští československou ústavu. V rámci *Ženské národní rady* budovala pobočky, ve kterých ženy pomáhaly s odbojovou činností. Sama se stala přímo členkou odbojové skupiny – *Petičního výboru Věrní zůstaneme*.¹² Kde se věnovala Milada Horáková sestavování programu sociální péče pro budoucí Československou republiku.¹³ Je očividné, že se Horáková Milada soustředovala na pomoc

---

⁹ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 15-16. ISBN 978-80-88292-65-4.

¹⁰ Tamtéž, s. 17.

¹¹ Tamtéž, s. 17.

¹² Blíže k PVVZ a domácímu odboji viz např: KUKLÍK, Jan. *K problematice vzniku národní fronty v domácím odboji: vývoj odbojové organizace PVVZ na území Čech v letech 1939-1941*. Praha: Univerzita Karlova, 1976.; EMMERT, František. *Československý odboj za druhé světové války*. Praha: Mladá fronta, 2015. ISBN 978-80-204-3886-7.

¹³ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 17. ISBN 978-80-88292-65-4.

lidem v sociální oblasti. Rozhodně se na směřování promítla její křesťanská víra a vliv rodiny, ze které pocházela.

Na protistátní činnosti podílel také manžel Milady Horákové. Bohuslav Horák rovněž působil v rámci odbojového spolku PVVZ, ale oproti Miladě Horákové se věnoval okruhu svého vysokoškolského vzdělání – zemědělské problematice, kterou měl včlenit do politického programu *Za svobodu*.^{14, 15}

Tajná činnost Horákových byla ovšem odhalena. Gestapo manžele zatkl v srpnu roku 1940. Ve zprávě o ilegální činnosti Milady Horákové, kterou sama v roce 1947 sepsala, je přímo napsáno, kdy a kde prováděla protinacistickou odbojovou činnost, s kým spolupracovala a které materie proti režimu vypracovala nebo se alespoň na jejich vypracování podílela.¹⁶ Ve zprávě je také uvedeno, ve kterých věznicích byla vězněna – v pankrácké věznici¹⁷, věznici Karlovo náměstí a v Malé pevnosti Terezín. Dále následovaly věznice nacházející se na území Německa. V říjnu roku 1944 byla souzena Lidovým soudním dvorem v Drážďanech. Pro odbojovou činnost Milady Horákové byl původně navrhován trest smrti. Ale po svém úspěšném obhájení se Horáková rozsudek stála na vazební věznění po dobu 8 let. Poslední věznici, v níž Horáková byla vězněna až do osvobození americkou armádou, byla aichachská věznice v Horním Bavorsku. Naštěstí díky ukončení války se 8 let udělené věznění zkrátilo o 3 roky. Vězněna byla od 2. srpna 1940 do 22. dubna 1945. Do Prahy se vrátila téměř za jeden měsíc od osvobození.¹⁸

Manžel Milady Horákové se z věznice vrátil taktéž roku 1945. Jeho zdravotní stav však byl tragický. Bohuslav Horák musel být hospitalizován a až po několika týdnech se dal v rámci možností zdravotně „do pořádku“. Rodina Horákových se tedy konečně setkala po 5 letech odloučení.¹⁹

Manželé Horákovi byli po válce státně vyznamenáni za protinacistický odboj

---

¹⁴ Program vyšel ilegálně v roce 1941.

¹⁵ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 17, 20. ISBN 978-80-88292-65-4.

¹⁶ Mezi ilegální činnost Horákové patřila např. účast v odbojových spolcích jako PVVZ, *Politické ústředí*, a především příprava právního materiálu pro odbojové spolky.

Viz: Kopie listiny v podobě obrázku je uvedena v: SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 19. ISBN 978-80-88292-65-4.

¹⁷ Ta se Horákové stala osudnou v roce 1950, kdy zde byla popravena za činnost protikomunistickou.

¹⁸ Obsah textu sestaven na syntéze ze zprávy o ilegální činnosti JUDr. Milady Horákové. Kopie listiny v podobě obrázku je uvedena v: SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 19. ISBN 978-80-88292-65-4.

¹⁹ UHROVÁ, Eva. *Po stopách šesti žen*. Praha: Médiasys, 2020, s. 215. ISBN 978-80-270-7989-6.

Československým válečným křížem a Československou medailí Za zásluhy I. stupně. Miladě Horákové byla udělena navíc Médaille de la Résistance française.²⁰

1.3 Období 3. republiky

Období 3. republiky tvoří poměrně krátké tříleté období. Počátek třetí republiky se počítá od konce 2. světové války, tj. od roku 1945 až po „Vítězný únor“ roku 1948, kdy došlo ke komunistickému převratu v tehdejším Československu.

Milada Horáková přicestovala v květnu roku 1945 zpět do Prahy a začala být opět veřejně velmi aktivní. Jedním z příkladů může být to, že se dostala dokonce do vysoké politiky, kdy byla zvolena poslankyní *Ústavodárného Národního shromáždění* za Českobudějovický kraj. Je až neuvěřitelné, kolik funkcí Milada Horáková zastávala. Když viděla, jak se politická situace vyvíjí, začala se některých funkcí vzdávat. A naopak, některé organizace a spolky se začaly vzdávat Milady Horákové, dokonce i ty, ve kterých nikdy nepůsobila. Po komunistickém převratu roku 1948 byla Horáková zbavena všech veřejných funkcí.²¹

Už před „Vítězným únorem“ při příležitostech, kdy měla Horáková proslov, kritizovala myšlení KSČ a SSSR. Milada Horáková byla pro KSČ osobností, kterou by bylo výhodné mít na své straně. Dostala tak několikrát nabídku do strany vstoupit, což pokaždé odmítla.²² Stejně jako předešlému režimu i tomu nastupujícímu nebyla brzy po chuti, což se potvrdilo v září roku 1949, kdy byla opět zatčena, tentokrát StB.

1.4 Milada Horáková v době komunismu

Období komunismu v Československu v rámci života Milady Horákové, a zvláště pak její popravu, bývá v literatuře dáván největší prostor. Často se zapomíná na to, jak Horáková působila v protinacistickém odboji a v dalších spolcích.

Milada Horáková a její manžel se znelíbili i komunistickému režimu. Je to pochopitelné. Opět se jednalo o totalitní režim, který nezapadal do koncepce svobodného světa, což Horákoví nemohli snést. Pro Miladu Horákovou tohle bylo nejkratší období jejího života, byly to poslední dva roky. Roku 1948 v únoru vyhrála ve volbách KSČ

---

²⁰ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 20. ISBN 978-80-88292-65-4.

²¹ Tamtéž, s. 20, 22.

²² Tamtéž, s. 46.

a 27. června roku 1950 se konala její poprava.

Po nastolení totality se na Miladu Horákovou nahlíželo tak, že je lepší se jí pro dobro režimu zbavit. Patřila k těm lidem, kteří se vzdali svého poslaneckého mandátu. Většina z nich pak emigrovala do zahraničí. Ona tak neučinila a stala se trnem v oku komunistických pohlavářů. Platila zásada, kdo nejde s námi, jde proti nám. Komunisté ji v roce 1950 vzdání se mandátu vyčetli.²³ Milada Horáková mimo jiné informovala pro exil a naopak. Měla umění dobře vystihnout situaci, která se v Československu odehrávala a měla také velmi propracovanou a dobře organizačně zvládnutou síť svých informátorů. Jedním z lidí, se kterými udržovala pravidelný informátorský kontakt byl Arnošt Heidrich, diplomat a politik, který emigroval z Československa v listopadu 1948. Práce Horákové si považoval i významný politik Hubert Ripka.^{24, 25} Milada Horáková dostala opakovaně nabídku utéct se svou rodinou za hranice, ale nikdy toho nevyužila s přesvědčením, že ji země potřebuje tam, kde je.²⁶

Milada Horáková měla plno kontaktů, daleko více, než bylo zmíněno.²⁷ Mnoho z těchto kontaktů ji nabízelo možnost a pomoc vycestovat, Milada Horáková to přesto odmítala. Odmítnutí vycestovat se jí stalo později osudným.

Miladu Horákovou StB zadržela v úterý 27. září 1949, kdy odcházela do své kanceláře v Masné ulici s tím, že odpoledne se sejdou s manželem u rodiny Jínových.²⁸ Bohuslav Horák měl zase naplánováno posbírat nějaké informace o Václavovi Sýkorovi, osobním tajemníku prezidenta Beneše. Václav Sýkora totiž zmizel, což Horákovy zneklidňovalo, protože s ním byla Horáková v úzkém kontaktu. Bohuslav Horák se už vrátil domů a kreslil si na balkóně. V ten moment zazvonila na Horákovy StB, hospodyně šla otevřít dveře. StB nařídila, aby každý člověk v domě zůstal v odděleném pokoji a mezitím prohledávalo místnosti se záměrem najít a zabavit užitečné dokumenty. Bohuslavu Horákovi se v jeden moment

---

²³ Komunisté to Horákové vyčetli jako nepřátelský projev vůči vládě.

²⁴ Blíže k Hubertovi Ripkovi viz např.: PERNES, Jiří. *Hubert Ripka: tragédie demokrata: život bojovníka za Československou republiku*. Brno: Books & Pipes Publishing, 2018. ISBN:978-80-7485-170-4.

²⁵ Horáková spolupracovala také např. s Petrem Zenklem, bývalým předsedou ČSNS, který emigroval do Ameriky. Viz: SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 72. ISBN 978-80-88292-65-4.

²⁶ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 60-67. ISBN 978-80-88292-65-4.

²⁷ Významnou skupinou lidí, kteří stejně smýšleli, byla tzv. *politická šestka*, která vznikla po odcestování Zenkla do exilu. Více zde: Národněsocialistická „politická šestka“. In: Ústav pro studium totalitních režimů [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/narodne-socialisticka-politickasestka/>.

²⁸ Dr. Jan Jína – československý diplomat, odbojář. Více zde: Jína Jan. In: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/specializovany_archiv_mzv/kdo_byl_kdo/jina_jan.html

podařilo utéct skokem z balkónu přes zahrady a běžel varovat manželku, která měla být v domě Jínových. Nevěděl, že Milada Horáková už byla zatčena ve své kanceláři v Masné ulici. Po prohlídce a po sepsání seznamu věcí, které měla v ten den u sebe, byla Horáková převezena na Pankrác. Správně by ani k zatčení dojít nemělo, protože proti Horákové neexistovaly důkazy o její vině. Bylo pouze napsáno, že je zadržena pro spoluúčast na akci „N“. To jen potvrzovalo vykonstruovanost jejího zadržení a také dalších osob působících na Hradě, kteří do skupiny „N“ byli zařazeni taktéž.²⁹

V květnu roku 1950 již byli obžalovaní a svědkové připravováni na hraný soud.³⁰ Zinscenovaný proces se pak s Miladou Horákovou a dalšími konal ve dnech 31. května až 8. června 1950.

Jak byl znám rozsudek smrti pro obžalované, začala se plnit kancelář prezidenta listy s žádostí o milost. Dopisy psali nejen příbuzní a známí, ale i vážené a vysoce postavené osobnosti ze zahraničí, např. Albert Einstein. Nicméně žádosti o milost byly zamítnuty a bylo rozhodnuto, že 27. června 1950 dojde k popravě. Obžalovaní dostali možnost mít poslední přání. Nesplnilo se často vše, co si odsouzení přáli. Stejně tomu tak bylo v případě Horákové, ale došlo např. k jejímu rozloučení se s rodinou, konkrétně se sestrou Věrou Tůmovou, se sestřiným manželem a vlastní dcerou Janou.³¹

1.5 Závěrečné dny jejího života

Když už bylo rozhodnuto, kdy se poprava Milady Horákové uskuteční, dostali někteří členové rodiny povolení se s ní naposledy vidět večer, den před popravou, která se měla uskutečnit v ranních hodinách následujícího dne. Dcera Horákové, Jana Kánská, o posledním rozloučení 26. června 1950 vypovídá takto: „...*Vše se konalo pod asistencí pana Moučky, který byl v uniformě a upozornil nás, že se můžeme vidět pouze 30 minut, nesmíme si vyměňovat posunky a ani se políbit. (...) Bylo fascinující, jak se matka chovala. Vůbec neplakala, vyrovnaně s námi mluvila a hovořila o naší budoucnosti. (...) Přála si, aby mě Tůmovi adoptovali (což asi chtěli, ale já odmítla), odůvodnila to tím, že budu mít lehčí život, a hlavně chtěla vědět, co je s tátou, což jsme ji samozřejmě nemohli říci, ale Věra se snažila naznačit, že žije. Dále nám řekla, že pro všechny nás i otce a přátele napsala dopisy*

---

²⁹ DVOŘÁKOVÁ, Zora. *To byla Milada Horáková: ve fotografiích a dokumentech*. Praha: Klub Milady Horákové v nakl. Eva, 2009, s. 124-126. ISBN 978-80-254-3813-8.

³⁰ KAPLAN, Karel. *Největší politický proces "M. Horáková a spol."*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 1996, s. 144. *Knihy dokumenty*. ISBN 80-85765-58-6.

³¹ Tamtéž, s. 161-164.

a že doufá, že nám budou předány, což se nikdy za komunistů nestalo. (...) Po půlhodině Moučka návštěvu ukončil. Zbylo jen zamávat, poslat vzdušný polibek a odejít. Strašné. Víc už si nepamatuji, jen že jsem se ráno v době popravky probudila se strašně zvláštním pocitem tíže.“³²

Miladu Horákovou navštívil i evangelický farář Jiří Vojtěchovský, který s ní strávil okolo 35 minut a byl tak svědkem její nejtěživějšího životního času. Farář vypověděl, že on sám nevěděl, jak v takové chvíli s Horákovou mluvit. Více však poslouchal její zpověď, její životní příběh. Nemohl pochopitelně zabrousit do tématu politiky či ji něco naznačit, to bylo zakázané.³³

Farář Jiří Vojtěchovský vedl rozhovor s Janem Čapkem, který zaznamenala a knižně zpracovala Olga Hrubá. Mimo jiné se právě Jiří Vojtěchovský s Janem Čapkem podívovali, jakou oddanost měla Milada Horáková, jaká výjimečná žena to byla. Především pak vyzdvihovali část posledního dopisu, ve kterém Milada Horáková píše: „*Jsem pokorná a odevzdaná do vůle Boží – tuto zkoušku mi určil a já jí procházím s jediným přáním: abych splnila zákony Boží a zachovala své čestné lidské jméno.*“³⁴

Samotná poprava Milady Horákové se uskutečnila dne 27. června roku 1950 v 5:35 ráno. Před ní byli popraveni ještě tři další významní lidé – Závaš Kalandra, Jan Buchal a Oldřich Pecl.

Posmrtně byl Miladě Horákové roku 1991 udělen Řád T. G. Masaryka I. třídy Václavem Havlem a roku 2020 i Řád bílého dvojkříže I. třídy slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou.³⁵

V kalendářích dnes nalezneme datum popravky Milady Horákové – 27. června jako Den památky obětí komunistického režimu.³⁶

---

³² ANÝŽ, Daniel. *Jdu s hlavou vztyčenou: příběh rodiny Milady Horákové*. Praha: Zed', 2020, s. 213. ISBN 978-80-907674-7-8.

³³ HRUBÁ, Olga. *Lidé kolem Milady Horákové: vzpomínky, úvahy, korespondence*. Heršpice: EMAN, 1999, s. 12-17. ISBN 80-86211-05-3.

³⁴ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6. 1950*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1990, s. 67. ISBN 80-7106-013-5.

³⁵ SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, s. 32. ISBN 978-80-88292-65-4.

³⁶ Tamtéž, s. 32

2. Dopisy Milady Horákové

Dopisy z pankrácké věznice adresované rodině a nejbližším napsala Milada Horáková tři dny před popravou ve dnech 24. – 27. 6. 1950. Do rukou se však dotyčným dostaly až v roce 1990 po nastolení nových politických poměrů v Československu, které odstartovala listopadová revoluce roku 1989.³⁷ Těchto deset dopisů bylo edičně zpracováno a vydáno knižně ještě v roce 1990.³⁸

Přestože Milada Horáková psala dopisy konkrétním osobám s konkrétním sdělením, hloubka myšlenek v dopisech může promlouvat k čtenáři dnešní i budoucí generace. Adresát má možnost v dopisech Milady Horákové naléznout myšlenky, které interpretuje pro svůj vlastní život, a to bez ohledu na to, zda mu dopisy původně určeny byly či nebyly.

Mimo to jsou dopisy z pankrácké věznice nejlepším ukazatelem toho, jaký charakter Milada Horáková doopravdy měla. A ačkoliv to tak Milada Horáková nezamýšlela, na dopisy lze nahlížet také jako na její vlastní životopis – autobiografii. V dopisech píše, jak prožila svůj život. U jednotlivých důležitých životních momentů se zastavuje, komentuje je a reflektivně hodnotí své činy a pohnutky, na jejichž základě se rozhodovala. Nejčastější motivací k daným skutkům jsou jí hodnoty jako pravda, svoboda, naděje v lepší svět a láska.

---

³⁷ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6. 1950*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1990, s. 76. ISBN 80-7106-013-5. Ze závěrečných poznámek Zdeňka Urbánka.

³⁸ Bakalářská práce čerpá přímo z 1. knižního zpracování dopisů Horákové z roku 1990, které je doplněno o úvodní slovo a závěrečné poznámky Zdeňka Urbánka, a navíc o fotografie psané korespondence.

EMPIRICKÁ ČÁST

3. Analýza dopisů Milady Horákové s ohledem na křesťanské motivy

3.1 Moji milovaní

První z dopisů napsala Milada Horáková svým milovaným. Je to jeden ze tří dopisů, které jsou adresovány vícero lidem bez přímého jmenování adresátů.

Z dopisu lze cítit zpovědní charakter textu, neboť se Horáková vyznává svým milovaným z toho, že upřednostňovala zájem hájit věci vize svobodného státu před zájmy a potřebami své vlastní rodiny a těmi, kteří ji milovali. Toto vyznání zpovědního charakteru společně s rozloučením patří k nevýraznějším rysům prvního dopisu. Ovšem vedlejších motivů, které stojí za povšimnutí, lze nalézt hned několik.

„Ale když myslím na Vás, na rozbité štěstí, kterému jsem zasadila sama tolik ran, ptám se: nepřecenila jsem některé hodnoty – bylo toho potřeba, abych hrála nejen o svou, ale také o Vaši tichou a skromnou spokojenost dobrých a milujících se lidí?“³⁹

Když by se pozornost zaměřila na křesťanské motivy, šlo by začít už u uvození dopisu parafrázovaným biblickým 23. veršem z žalmu 55. Celý 55. žalm je voláním žalmisty k Bohu s prosbou o vysvobození ze strachu a zbavení od nepřátel. Úlevu žalmista nachází v samotném Bohu.

„Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe a nedopustí, aby se kdy spravedlivý zhroutil.“

Žalm 55, 23

Milada Horáková, podobně jako žalmista, hledala a nalézala úlevu od okamžiků strachu a bolesti v Bohu. Sama to v dopise na několika místech uvedla či naznačila. Je zřejmé, že slova 55. žalmu dosti dobře vystihovala pocity Horákové, a že verš 23. se jí stal posilou v nelehkém čase očekávání vlastní smrti.

---

³⁹ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 16. ISBN 80-7106-013-5.

„Vy víte, že tuto přetěžkou chvíli svého života překonávám, jak jen nejpevněji mohu, toliko s pomocí Boží.“⁴⁰

„A proto i Vy se opřete o víru v Něj. Nebudete zoufalí, jako ani já nejsem zoufalá.“⁴¹

Za zamyšlení v rámci křesťanských motivů stojí i další místa dopisu. Jedním takovým je to, kde Milada Horáková píše o propůjčenosti života.⁴² Její vnímání života, který si nenárokují a vidí jej jako propůjčený, má jistě rozhodující vliv na smířování se s vlastní smrtí, ve které vidí naději na nový a věčný život. Na život pozemský nahlíží Horáková jako na něco dočasného. Naději však vidí v tom trvalém, věčném. Tento její postoj lze vyčíst z následujícího:

„Nikdy neplač nad rozlitým mlékem,“ říkávala moje mateřská přítelkyně F. F. Plaminková. ... Lidský život je sice něco víc než rozlité mléko, ale pod zorným úhlem věčnosti také jen vlastně taková malá událost. Všechno se nikdy nepovede – i poctivě myšlené může být mylné a svede tě z cesty.“⁴³

Neznamená to, že by Milada Horáková žila asketickým způsobem života odříkání s myšlenkami pouze na život po smrti. Žila biblické principy a její víra, která se projevovala také skutky, byla živá. Sama Horáková zanechává v dopise, že žila „... život plný, opravdový život, který nestál, nezahníval, ale prudce tekl, vířil.“⁴⁴ O pár řádku dál píše: *„Byl to prostě skutečný život, a já jsem zaň Bohu neskonale vděčná.“⁴⁵*

Velmi významný moment z pohledu křesťanské víry v životě Milady Horákové je ten, o kterém píše k závěru dopisu. Jedná se o prožitek z doby, kdy byla vězněna nacisty v terezínské pevnosti. Ze sdělení Horákové lze pochopit, že zažila určitou duchovní zkušenost, která je v Bibli popisována slovy „znovu se narodit“.⁴⁶ Půjde o určitou vnitřní potvrzení toho, že se „znovu narodila“. Na základě svého vnitřního prožitku, který se jí znovu potvrdil, povzbuzuje adresáty dopisu ve víře v Boha.

---

⁴⁰ Tamtéž, s. 19.

⁴¹ Tamtéž, s. 19.

⁴² Viz s. 13-14.

⁴³ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 18. ISBN 80-7106-013-5.

⁴⁴ Tamtéž, s. 14.

⁴⁵ Tamtéž, s. 14.

⁴⁶ Bible, Jan 3, 3.

„,V těch nejtěžších chvílích, v terezínských kasematech, v Principově cele č. 8, poznala jsem, co je to Bůh, a pocítila jsem, že mně Bůh přijal.‘ Nyní to vím určitě. A proto i Vy se opřete o víru v Něj. Nebudete zoufalí, jako ani já nejsem zoufalá.“⁴⁷

Způsob, jakým Horáková povzbuzení či pobídnutí blízkým píše (viz poslední dvě věty předchozí citace), připomíná stylově ta biblická. Lze tedy mluvit o určité inspiraci.

Na závěr je dobré zastavit se ještě u básně Františka Kožíka – *Kdybych umřel*, kterou Milada Horáková ve svém dopise zmiňuje a využívá jejích slov, se kterými se na základě vyznění dopisu ztotožňuje.

*KDYBYCH UMŘEL*⁴⁸

*Neplačte pro mne příliš,
kdybych vám umřel jednou.*

*To tajná křídla jenom
se tiše ve mně zvednou,
ač zůstanu tu s vámi,
už přec se kudu měnit
a v jiný svět se vhroužím
vysoko nad váš zenit,
snad myšlenkou se stam,
jak budu odcházeti...
Snad ničím — a pak zbudu
jen v krvi vlastních dětí.*

*Neplačte tedy příliš!
A květy netrhejte!
Já míval je rád živé,
tak zas jim život přejte
a ony budou šťastné*

*a tiše dík mi vzdají,
až u nich zastavím se
té cesty na pokraji
a ohlédnu se ještě
na vaše tváře milé.
Ne, květy netrhejte
pro smutek jedné chvíle!*

*Neplačte pro mne příliš!
Mé tělo ohni dejte
a až se v mráček změní,
mně k letu zazpívejte,
to shořela jen bolest,
jen utrpení těla,
však moje láska k světu,
ta s tělem nezemřela,
je zakleta v mých verších,
v mých knihách zakleta je.
Ve všem, co rád jsem míval.*

I ve vás, ve vás zraje...

⁴⁷ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 19. ISBN 80-7106-013-5.

⁴⁸ KOŽÍK, František. *Doby krásy*. 2. vyd. Praha: Rudolf Kmoč, 1942, s. 50-51. Edice Armida.

3.2 *Můj předražený, předobry tatíčku*

Druhý dopis je dedikován Čeňkovi Královi, otci Milady Horákové. Dopis je vřelým poděkováním otci za vše, co pro Miladu Horákovou v životě vykonal, prosbou o odpuštění ze zarmoucení, které Milada Horáková způsobí svým odchodem – respektive ze zarmoucení způsobené její popravou. Tón, ve kterém se nese dopis je zajímavý i tím, že Milada Horáková nestaví režim do role toho, kdo za popravu zodpovídá, ale plně bere zodpovědnost na sebe, jelikož to bylo její rozhodnutí protistátní činnost konat, a jak mnohokrát píše či naznačuje, nelitovala toho.

Pisatelka dopisu načrtla vnitřní rozpor mezi službou pro dobro státu, která se sebou nesla smrt, a rolí pečující dcery, která měla setrvat u otce v době jeho skonání. Vnitřní rozpor má Milada Horáková vyřešený, je smířená s osudem, ale naposledy se smiřuje ještě s otcem, u kterého hledá porozumění a zároveň prosí o odpuštění.

„Vždyť Ty jsi, táto, planul také pro širší a větší věci než jen osobní a rodinné. Pamatuješ, jak my děti jsme Tě nechtěly pustit do demonstrací na ulicích v Praze? Vždyť odpusť, Ty jsi mohl také špatně skončit.“⁴⁹

Dopis píše ale i se záměrem pobídnout otce k životu. V osobě dcery Jany mu zavdává důvod k žití. V následujících řádcích se Milada Horáková s otcem loučí ve vzpomínkách na rod Králových.⁵⁰

Křesťanské motivy se v dopise věnovanému otci Milady Horákové nevyskytují přímo, ale je možno mluvit o křesťanském vlivu na obsah a vyjadřování myšlenek – konkrétně hned zpočátku dopisu.

„Dal jsi mi tolik, všechno, co jsi jen mohl a měl: pevnost tělesnou a teplý domov v dětství a mládí, vychovával jsi ve mně poctivého člověka a staral jsi se přepečlivě. Tvůj život byl jen prostředkem, abychom mohli žít my.“⁵¹

Podobnost vyňatého textu z dopisu, zejména poslední věty, je možno najít v biblickém verši:

---

⁴⁹ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 22. ISBN 80-7106-013-5.

⁵⁰ Milada Horáková, rozená Králová.

⁵¹ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 21. ISBN 80-7106-013-5.

„(...) *Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti.*

Jan 10, 10

Ke křesťanské víře neodlučitelně patří víra v posmrtný život. Slova Milady Horákové na konci první třetiny dopisu daný fakt velmi demonstrativně potvrzují.

„... *budu Tě s mámou čekat. Snad se Ti o to půjde za námi lehčeji.*“⁵²

3.3 *Moje milovaná sestřičko Věro, můj drahý Pepíčku*

Třetí v pořadí je dopis na rozloučenou věnován jedinému žijícímu sourozenci – sestře Věře Tůmové a jejímu manželovi Josefovi Tůmovi. Napsán byl v neděli 25. 6. 1950 v 7 hod. ráno. Milada Horáková se v něm s jmenovanými loučí a zároveň urovnává věci oficiálního charakteru, jako je dědictví.

První třetina dopisu popisuje událost narození sestry Věry a pocity, které se v Miladě Horákové, jako starší sestře probudily. Pisatelka v dopisu několikrát zmiňuje mateřský vztah, který ke své sestře Věře Tůmové chovala.

„(...) *ve mně, sestře o třináct a půl roku starší, [se] najednou probudily mateřské city, a tak jsi se stala mým prvním dítětem.*“⁵³

Avšak také, že role se během života měnily a Věra Tůmová začala být oporou své starší sestře Miladě Horákové. Na dalších stránkách dopisu jsou dané momenty blíže rozepsány. Změna rolí graduje tím, že Věra Tůmová spolu se svým manželem je odkázána starat se po smrti Milady Horákové o její dceru Janu Horákovou⁵⁴, otce – Čenka Krále a další dva straší členy rodiny.

*Když jsi mne doprovázela k ošetření k lékaři a já Tě tehdy tolik potřebovala. Tehdy jsem se o tebe opřela poprvé já.*⁵⁵

Milada Horáková v dopise píše rady, jak dceru Janu vychovávat, a které morální hodnoty v dceři upevňovat. Zmiňuje například poctivost, pravdu a čestnost. Na následující

---

⁵² Tamtéž, s. 21.

⁵³ Tamtéž, s. 25

⁵⁴ Milada Horáková si přála, aby se její dcera Jana Horáková stala nově dcerou Tůmových – i z právního hlediska. Proto Milada Horáková přemýšlela o adopci.

Viz: HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 27. ISBN 80-7106-013-5.

⁵⁵ Tamtéž, s. 26.

straně dopisu je věnován prostor právním opatřením po smrti Milady Horákové, jenž mají být řešeny s jejím právním zástupcem. Později se ale pisatelka opět vrací k osobnějším a intimnějším rázu, ve kterém dopis také zakončuje. A právě v této části textu se objevuje hned několik křesťanských rysů, za bližší zkoumání stojí dva z nich.

„Prosím, střežte svůj domov jako hrad, opatrujte svoji lásku – věřte, je to největší dar, který člověk dostává od Boha a života.“⁵⁶

V prvním výňatku z dopisu dává Milada Horáková radu své sestře a jejímu muži do života. Její slova o lásce se zrcadlí i v několika biblických verších. Vhodným příkladem jsou následující dva verše z novozákonní knihy.

Milovaní, milujme se navzájem, neboť láska je z Boha, a každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná. Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska.

Jan 4, 7-8

Druhý výňatek opět vypovídá, jako na mnoha jiných stránkách dopisů, o víře Milady Horákové v posmrtný život. Můžeme mluvit ale i osobní důležitosti tématu posmrtného života. Naděje na nový život byla Miladě Horákovou útěchou před blížící se smrtí a vidina znovushledání s jejími milovanými bylo odlehčením v těžké době loučení se s nimi.

„(...) dejte za mne, za mé ještě živé ruce, hrst květů. Já s nimi v náručí, obrazně, přijdu pak k ní.“⁵⁷

3.4 Moje milá mamínko Horáková

Dopis psaný tchýni je velmi osobním vyznáním Milady Horákové a zpovědí zároveň. Milada Horáková se tchýni několikrát omlouvá, že neměla citlivost a vytrálost ve vnímání vztahu matky a syna (tchýně a manžela Bohuslava). Proto na jejich vztah Milada Horáková žárlila a byla často i překážkou a původcem zbytečných rozbrojů. Což jak sama Milada Horáková píše, bylo pro obě strany bolestivé. V návaznosti na to zpětně doceňuje charakter tchýně.

---

⁵⁶ Tamtéž, s. 29.

⁵⁷ Tamtéž, s. 30.

„(...) je velká škoda, že je k tomu uvědomění potřebí tak tvrdé zkoušky od Boha, a nebylo to jen ztrátou pro Tebe. I pro mne tento náš vzdálený vztah byl újmou. Trpěl tím i Tvůj drahý syn, neboť on nás obě horoucně a nadevšecko miloval, i když každou jinak.“⁵⁸

Dopis začíná oslovením, ve kterém zaznívá oslovení „*matko sedmibolestná*“. Matka sedmibolestná je v katolické církvi titul pro Pannu Marii, která trpí kvůli sedmi bolestivým událostem vztahujícím se k synu Ježíši Kristu. Oslovení udává analogicky charakter obsahu následujících řádků dopisu.⁵⁹ Z pohledu bolesti způsobených Panně Marii je možné nahlížet na bolesti způsobené matce Bohuslava Horáka. Z dopisu vyplývá, že už sňatek Bohuslava Horáka a Milady Králové⁶⁰ byl pro matku Bohuslava Horáka nelehkým momentem, protože Bohuslav Horák byl jediným dítětem. Druhou bolestí se stalo žárlivé soupeření Milady Horákové o vztah s Bohuslavem Horákem, ačkoliv ji tchýně příčinu k soupeření nezavdávala. Mezi dalšími byly jmenuje Milada Horáková svůj povahový rys, který přinesl trápení Bohuslavu Horákovi, a přestože v dopisu není konkretizováno, o který charakterový rys se jednalo, z textu vyplývá, že se jednalo o tendenci bojovat za pravdu a přinášet osobní oběti ve prospěch svobody. Vyplývá to i z předešlého dopisu otci, kdy Milada Horáková píše něco podobného.⁶¹

Zkoušky a těžkosti matky Bohuslava Horáka označuje Milada Horáková obrazně jako kříž, který musí nést tchýně na Golgotu. Pisatelka ale dodává, že i pod tíhou těžkostí se tchýně opět vzchopí a bude pokračovat na cestě životem, protože novou sílu bude čerpat v Bohu – obrazně vyjádřen jako „*víra, štít a pavéza nejmocnější*“.

„Ty zase neseš svůj nový kříž na Golgotu. (...) Vím však, maminko, že umíš po klesnutí pod tíhou kříže zase povstat. Vím, že Ty nad svou Golgotou zvítězíš, neboť máš viru, štít a pavézu nejmocnější. Maminko, i já ji mám.“⁶²

Podobnost nacházíme v Bibli, kdy Ježíš nesl kříž na Golgotu, místo jeho ukřižování.

„Nesl svůj kříž a vyšel z města na místo zvané ‚Lebka‘, hebrejsky Golgota.“

Jan 19, 17

---

⁵⁸ Tamtéž, s. 32.

⁵⁹ To, že Milada Horáková zná jeden z titulů pro Pannu Marii, a dokonce jej použila, je známkou jejího předešlého katolického vyznání – které až kvůli rodině Bohuslava Horáka změnila ona i její rodina.

⁶⁰ Po sňatku Horáková.

⁶¹ Viz první výňatek textu v podkapitole *Můj předrahý, předobry tatičku*.

⁶² HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 33-34. ISBN 80-7106-013-5.

Kříž se stává symbolem zatížení nikoliv fyzického, ale zatížení duše a ducha. Vyvodit to lze například z následujícího biblického verše.

„Tehdy řekl Ježíš svým učedníkům: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“

Matouš 16, 24

Myšlenku hledání opory v Bohu Milada Horáková vyjadřuje i slovy biblického 23. žalmu.

„(...) říkám slovy biblické písně: „Byť se mi dostalo jíti přes údolí stínů smrti, nebudu se báti zlého, neboť Ty se mnou jsi.“⁶³

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. Dopřává mi odpočívat na travnatých nivách, vodi mě na klidná místa u vod, naživu mě udržuje, stezkou spravedlnosti mě vede pro své jméno. I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty. Tvoje berla a tvá hůl mě potěšují. Prostíráš mi stůl před zraky protivníků, hlavu mi olejem potíráš, kalich mi po okraj plníš. Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou všemi dny mého žití. Do Hospodinova domu se budu vracet do nejdelších časů.

Žalm 23

Oporu v Bohu Milada Horáková opravdu nalézala. Biblická slova ji byla útěchou v nelehkém čase očekávané smrti, stejně jako vidina návštěvy evangelického faráře a přislíbená Kralická bible.

Jako poslední z bolestí, kterými si tchýně, ale i samotná Milada Horáková prochází, můžeme zmínit pocit opuštění. Obě ženy postrádají Bohuslava Horáka, ačkoliv každá v jiné roli.

„Maminko, v tom Tvém bolu, ve kterém jsme obě opuštěny stejně se vyrovnaly všechny naše, moje žárlivosti. (...) on nás svým srdcem nepřestal horoucně milovat obě, každou jinak – a já už, maminko, vskutku na to nežárlím, že miluje nás obě.“⁶⁴

---

⁶³ Tamtéž, s. 34.

⁶⁴ Tamtéž, s. 34.

3.5 Nejdražší přítelkyně Věro, Aničko, Boženko

Dopis věnovaný přítelkyním nenese přímo biblické motivy, ale krásně vykresluje hodnotu přátelství. Pro Miladu Horákovou to bylo právě mimo křesťanské víry ono přátelství, které ji pomáhalo překonávat chvíle brzké smrti.

„Ano, má Věruško, Aničko a Boženko, vědomí, že mne máte ještě dnes rády, je také jednou z duchovních opor, bez nichž by bylo přetěžko kráčet dnešními chvílemi.“⁶⁵

Dopis dedikovaný třem přítelkyním má dosti poetický charakter, jenž je udáván vzpomínáním na čas společných zážitků, bez zpovědního rysu, čímž se i odlišuje od dopisů čtených doposud.

„Věrunko moje, moje, je mi tak krásno vzpomínat na jasné nebe Vysokých Tater, které jsme spolu na podzim 1948 líbaly očima. Tak už se spolu neposadíme na panenský palouk před loveckým zámečkem v Javorince.“⁶⁶

3.6 Drahá Maruško Švehlová

Nejoficiálnějším dopisem ze všech adresovaných určitým lidem je dopis věnovaný hospodyni Horákových. Zaznamenat je to možno už při oslovení, které jako jediné obsahuje jméno a příjmení adresáta, ale také titul při podpisu autorky dopisu – *„Vaše dr. Horáková“*.

Milada Horáková v dopisu děkuje hospodyni za službu, kterou v domácnosti prokazovala a zároveň ji prosí, aby i nadále byla v praktických věcech pomoci, zejména kvůli dceři Janě Horákové. A přestože vztah Milady Horákové a Marie Švehlové byl spíše na oficiální rovině, dostává hospodyně Marie Švehlová velmi důležité pověření, které dosahuje až roviny přítele rodiny.

„Jen se postarejte, a to Vám jako nepřibuzné a citově tak nezáčastněné vroucně kladu na srdce, ať nezatopí tu moji rodinu, a hlavně Janu, zbytečný smutek.“⁶⁷

---

⁶⁵ Tamtéž, s. 38.

⁶⁶ Tamtéž, s. 39.

⁶⁷ Tamtéž, s. 42.

3.7 *Má jediná dceruško Jano*

Nejobsáhlejší dopis je věnován dceři Janě Kánské, rozené Horákové. Rozsah dopisu je větší, kvůli tomu, že kromě tématu loučení se obsahuje rady do života – morální zásady, praktická doporučení matky adresované dceři a báseň, kterou složil otec – Bohuslav Horák.

Pisatelka po oslovení adresáta pokračuje slovy: „*Bůh požehnal Tebou můj život ženy. Jak napsal táta v básničce z německého vězení, dal Tě nám Bůh proto, že nás miloval.*“⁶⁸

Bohuslav a Milada Horákoví vnímali své dítě jako dar od Boha, což opět souvisí s křesťanským smýšlením. Potvrzuje to výrok žalmisty v žalmu 127: „*Hle, synové jsou dědictví od Hospodina, mzdou od něho plod lůna.*“ *Žalmy 127, 3.*

Milada Horáková zanechává pro dceru v dopise cenná slova. Za vyzdvihnutí stojí varování před sobectvím a rezistenční pasivitou, které Milada Horáková podává těmito slovy:

„*Chod' světem s očima otevřenýma a poslouchej nejen své bolesti a zájmy, ale i bolesti, zájmy a tužby ostatních. Nemysli si nikdy nad ničím: do tohohle mi nic není.*“⁶⁹

Významovou inspiraci nacházíme v Bibli, přestože se Milada Horáková na biblický text přímo neodkazuje: „*Milujte se navzájem bratrskou láskou, v úctě dávejte přednost jeden druhému.*“ *Římanům 12, 10.*

Janě Kánské je kladeno na srdce, aby uměla věci dobře posuzovat a rozlišovat. Aby uměla uznat pravdu, ačkoliv to nebude vždy příjemné a v opačném případě pravdu hájit, byť za cenu svého života. Již typicky Milada Horáková zmiňuje svobodu svědomí, jako hodnotu, bez které si nedokáže představit žít – přidává k tomu navíc ještě lásku. Milada Horáková do morálních hodnot zařazuje i práci, resp. pracovitost a skromnost. Po praktické stránce dostává Jana Kánská radu, jak pečovat o svoje tělo. Což zahrnovalo základní hygienické návyky nebo například doporučení pravidelně cvičit.⁷⁰

Na závěr rad různého charakteru napsala Milada Horáková ještě několik řádků o důležitosti přátelství a výběru správných přátel.

„*Už jen jedno: vybírej dobře své družky a přátele. Víš, děvčátko, člověk je kromě jiného taky velmi mnoho určován ve svém osudu těmi, s nimiž se kamarádí. Proto vol velmi opatrně – buď*

---

⁶⁸ Tamtéž, s. 44.

⁶⁹ Tamtéž, s. 45.

⁷⁰ Tamtéž, s. 46-50.

vůbec ve všem vsudy opatrná a vyslechni bez popuzení o svých přítelkyních a kamarádech i mínění ostatních.“⁷¹

Pisatelka vychází z vlastních zkušeností s lidmi a přáteli. V dopise věnovaném třem blízkým přítelkyním Věrce, Aničce a Božence na krásu a významnost přátelství poukazuje takřka celou dobu. Stejnou oporu do života přeje také své dceři. Zároveň je dobré si uvědomit, že kvůli odbojářským a dalším protistátním činnostem bylo pro Miladu Horákovou a jejího manžela Bohuslava Horáka životně důležité rozlišovat, komu mohli věřit a komu ne. A vyloučená nebyla ani možnost zneužití „kamarádského“ vztahu s Janou Horákovou, později Kánskou, pro přiblížení se k informacím o rodině Horákových. V zásadě však šlo Miladě Horákové o to, co výstižně vyjadřuje verš z prvního listu Korintským: „*Neklamte se: „špatná společnost kazí dobré mravy.*““ 1. Korintským 15, 33

Závěr dopisu krásí báseň vytvořená Bohuslavem Horákem pro dceru Janu Horákovou. Radostné verše jsou oslavou života narozeného dítěte, vyjádřením vděčnosti z něj a přáním štěstí po další dny života dcery. Úplný konec dopisu obsahuje seznam knih, které Milada Horáková v poslední době četla a doporučuje jejich přečtení i dceři Janě Horákové.

3.8 Můj milý hochu, muži nejdražší

V pondělí 26. června 1950 ve 13 hod. odpoledne napsala Milada Horáková dopis na rozloučenou svému muži Bohuslavu Horákovi.

Dopis je uvozen motem, kterým jsou slova milostné básně psané Bohuslavem Horákem své ženě, Miladě Horákové. Na konci dopisu je tatáž báseň zaznamenána celá. Tím se vytvořilo rámování jádra dopisu, kterým jsou slova vyznávající lásku manželovi, vzpomínky na společné chvíle a omluva za upozaďování manželského vztahu kvůli jiným povinnostem a zájmům.

Při analýze dopisů byla vysledována tendence se odkazovat na Boha. Zde tomu není jinak, což potvrzuje tezi obrovské důležitosti Boha v životě Horákových, stejně jako téma smrti a nového života. Pro Bohuslava Horáka i Miladu Horákovou je Bůh tím, kdo dává život a kdo čeká na konci pozemské pouti, jež se mění v nový život, jak vyznívá z úryvku básně.

---

⁷¹ Tamtéž, s. 52.

*„Po léta chvátáme společnou stezkou,
družko má věrná,
na skráních stříbrem to prokvétá již,
z náruče matčiny k náruči Boží
rychle, ach přerychle spějeme blíž.“⁷²*

Nejenom křesťanská víra, ale samozřejmě také životní okolnosti měly dopad na častost přemýšlení o životě po smrti a o Bohu. Milada Horáková a Bohuslav Horák nemohli brát Boha jako pouhý koncept neviditelné síly převyšující pozemské chápání. Vnímali jej jako osobu, jejíž zosobnění nacházíme v Ježíši. Takže lze souhlasit, že znalost věčného života byla založena na dvou principech. První princip je ten, že Bůh je zosobněním Ježíše, což znamená, že Ježíš je Bůh.

„Já a Otec jsme jedno.“ Jan 10: 30

Druhý princip je v tom, že Ježíš je jedinou cestou k Bohu.

„Ježíš mu odpověděl: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.““

Jan 14, 6

„a já jim dávám věčný život: nezhynou navěky a nikdo je z mé ruky nevyrvé.“

Jan 10: 28

Tyto dva biblické verše ukazují, že Milada a Bohuslav Horákoví věří nejen v Boha, ale také Ježíše. Proto mohli věřit ve věčný život daný Bohem skrze Ježíše.

„A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“

Jan 17, 3

„Ježíš jí řekl: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít.“

Jan 11, 25

---

⁷² Tamtéž, s. 58.

3.9 Drazí milovaní

V pořadí devátý dopis je zároveň druhým hromadným dopisem bez udání konkrétních adresátů. Specifický je tím, že je zároveň úplně jediným dopisem psaným v číslovaných bodech a připomíná tak formou spíše seznam. Jedná se o výčet osmi přání Milady Horákové, která mají urovnávat věci zejména oficiálního charakteru po smrti. Milada Horáková píše, jak naložit s pozůstalostmi, korespondencí z pankrácké věznice, ale i s korespondencí z předešlých let. Dále si pisatelka přeje urovnat posmrtně veškeré finanční závazky s pomocí jejího právního zástupce. Přidává také pozdravy a poslední rady do života těm, kteří dopis budou číst.

„Nelitujte mne! Žila jsem krásný život! Svůj trest nesu odevzdaně a podrobuji se mu pokorně – před soudem svého svědomí jsem obstála – a doufám a věřím a modlím se za to, abych obstála i před soudem nejvyšším, před Bohem.“⁷³

Milada Horáková nezmiňuje žádný lidský soud, kterého by se obávala. Mnohem důležitější pro ni byla čistota vlastního svědomí a svědomí před Bohem. Uvažovat tímto způsobem mohla jediné za předpokladu, že vyznávala biblické hodnoty a neřídila se hodnotami lidskými. Následující vybrané biblické verše demonstrují to, čemu Milada Horáková věřila.

Lidem je určeno jednou zemřít, a potom je čeká soud.

Židům 9, 27⁷⁴

„Říkám vám ale, že z každého prázdného slova, které lidé řeknou, budou skládat účty v soudný den. Svými vlastními slovy budeš ospravedlněn, svými vlastními slovy budeš odsouzen.“

Matouš 12, 36-37

S vědomím, že z křesťanského hlediska už jen slova mají takový význam v soudný den, lze vyvozovat, že si byla Milada Horáková vědoma významnosti čistého smýšlení a správnosti činů. Podle této křesťanské teze s vědomím, že její život bude jednoho dne souzen, žila každý den.

---

⁷³ Tamtéž, s. 62.

⁷⁴ Použit překlad B21.

3.10 Moji nejmilejší

Úplně posledním z deseti dopisů psaných z pankrácké věznice je dopis zároveň posledním z trojice hromadných dopisů určených pro vícero adresátů bez jejich konkretizace. Dopis byl psán již po úplně posledním setkání s blízkými Milady Horákové – před její popravou.

Velkou část dopisu věnovala Milada Horáková vyjádření radosti z očekávaného dítěte své sestry Věry Tůmové a zároveň povzbuzením sestry do života s vidinou příchodu dítěte na svět. Ve zbylé části dopisu Milada Horáková líčí, že ji navštívil farář, loučí se se svými milovanými a opět je povzbuzuje do života, ačkoliv život Milady Horákové pomalu končil.

Milada Horáková si zároveň velmi dobře uvědomuje, že její dosavadní život bude mít vliv i na budoucnost a okolí. Proto dává radu, „*aby se lidé drželi toho, co je blízko života*“.

*„Nic se na světě neztrácí, všechno nějak vrůstá dál a ožívá znovu. – Jděte vždy jen s tím, co je blízko životu. Držte se jeden s druhým a opírejte se navzájem! Znovu opakuji: ten nový, bližící se život mne ohromně vyrovnal.“*⁷⁵

Na doporučení lze nahlížet ze dvou úhlů pohledu. Prvním úhlem pohledu – žít život plně, užitečně a investovat jej do věcí trvalých. Další možností je interpretovat radu biblickou optikou, za použití verše z evangelia podle Jana, kdy Ježíš o sobě říká:

„Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“

Jan 14, 6

Biblickým úhlem pohledu by to znamenalo přeneseně „*jít vždy jen s tím, co je blízko Bohu*“ – což by znamenalo výzvu k životu s Bohem.

Pisatelka dále vybízí adresáty k vzájemné podpoře a zanechává čtenářům ujištění, že je se svým osudem vyrovnaná, jelikož má naději v nový – posmrtný život. Téma posmrtného života je pro Miladu Horákovou natolik aktuální a důležité, že se objevuje v dopisech poměrně často. Stejně je tomu tak i v následujícím výňatku textu.

*„Jsem pokorná a odevzdaná do vůle Boží – tuto zkoušku mi určil a já ji procházím s jediným přáním: abych splnila zákony Boží a zachovala své čestné lidské jméno. Neplačte – neteskněte moc – je mi to takhle lepší než pozvolna umírat. Dlouhou nesvobodu už by mé srdce nevydrželo.“*⁷⁶

---

⁷⁵ Tamtéž, s. 66.

⁷⁶ Tamtéž, s. 67.

Zajímavé je ještě přiblížit si pohled Milady Horákové na starosti a bolesti v době věznění a očekávání své smrti. Nastalé situace vidí jako zkoušky dopuštěné Bohem, které musí projít a úspěšně v nich před Bohem obstát. Pod působením bolestných událostí a časem zpytování svědomí se charakter Milady Horákové vybrušuje. Čitelné je to například z dopisu psaného tchýni, ve kterém si Milada Horáková uvědomuje nesmyslnost své žárlivosti vůči matce Bohuslava Horáka.

Závěr

Cílem práce bylo v dopisech Milady Horákové psané z pankrácké věznice vyhledat křesťanské motivy a interpretovat je. Při interpretaci byla použita metoda komparace s biblickými texty, které napomohly lépe porozumět sdělení dopisů.

Díky soustředění se i na skryté významy bylo možné nahlédnout hlouběji do nitra samotné pisatelky. Přesto nebylo téma vyčerpáno, protože dopisy Milady Horákové mají schopnost promlouvat k čtenářům individuálně a nadčasově.

Z interpretace vyplývá, že křesťanské hodnoty vyzdvihované Miladou Horákovou v dopisech, jako je láska, svoboda, pravda nebo spravedlnost, pro ni nebyly pouhými frázemi, ale hodnotami, které žila a jejichž obrana ji stála život. Věřit ve zmíněné hodnoty a být ochotna za ně zemřít nevycházelo a ani nemohlo vycházet z předpokladu, že by těmito hodnotami byla obklopena zvenčí. Nacházela je vnitřně ve víře v Boha, což ji mohlo odprostit se od závislosti na viditelném a hmatatelném světě, kde nedocházely zmíněné hodnoty naplnění. Proto v rámci jejího vnímání pomíjivé věci skončily s pozemským životem, ale věci opravdu cenné přetrvávaly i po smrti. A pro ně byla Milada Horáková ochotná také zemřít. Křesťanskou víru odrážela Milada Horáková celou svou bytostí – slovy, myšlenkami a činy, jak lze mezi řádky dopisů vyčíst.

Všech deset dopisů je interpretováno ve vlastní podkapitole. Ale souhrnně je možné najít dvě hlavní společné charakteristiky všech deseti dopisů z pohledu křesťanských motivů. První z charakteristik je ta, že připomínají biblické dopisy apoštola Pavla, kdy po úvodních pozdravech zaznívají slova povzbuzení, napomenutí či vysvětlení nějaké problematiky. Další společná charakteristika je naplnění biblického verše:

„Pochválen buď Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy! On nás potěšuje v každém soužení, abychom i my mohli těšit ty, kteří jsou v jakékoli tísní, tou útěchou, jaké se nám samým dostává od Boha.“

2. Korintským 1, 3-4

Milada Horáková čerpá sílu z křesťanské víry v době těžkých momentů a ve své víře povzbuzuje adresáty. Přestože je to nejviditelnější v posledním dopise, Milada Horáková staví na tomto principu všechny své dopisy.

„Jsem úplně klidná a připravená. Byl u mne pan farář, a i když nemohl přijít dr. Kučera, bylo mi to velikou posilou – prosila jsem jej, aby také a hlavně Vám věnoval teď svou pomoc. Opřete se o vše, co Vás chce a může podržet. Žijte, žijte!“⁷⁷

---

⁷⁷ HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 65-66. ISBN 80-7106-013-5.

Seznam použitých pramenů a literatury

PRAMENY

HORÁKOVÁ, Milada. *Dopisy Milady Horákové: Pankrác 24.-27.6.1950*. Praha: Lidové noviny, 1990. ISBN 80-7106-013-5.

HRUBÁ, Olga. *Lidé kolem Milady Horákové: vzpomínky, úvahy, korespondence*. Heršpice: EMAN, 1999. ISBN 80-86211-05-3.

LITERATURA

ANÝŽ, Daniel. *Jdu s hlavou vztyčenou: příběh rodiny Milady Horákové*. Praha: Zeď, 2020. ISBN 978-80-907674-7-8.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona: včetně deuterokanonických knih. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2009. ISBN 978-80-87287-23-1.

DVOŘÁKOVÁ, Zora. *To byla Milada Horáková: ve fotografiích a dokumentech*. Praha: Klub Milady Horákové v nakl. Eva, 2009. ISBN 978-80-254-3813-8.

KAPLAN, Karel. *Největší politický proces "M. Horáková a spol."*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 1996. Knihy dokumenty. ISBN 80-85765-58-6.

KOŽÍK, František. *Doby krásy*. 2. vyd. Praha: Rudolf Kmoč, 1942. Edice Armida.

SYNEK, Jan. *Mám klid ve svém svědomí: Milada Horáková ve střetu s komunistickým režimem*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2020. ISBN 978-80-88292-65-4.

UHROVÁ, Eva. *Po stopách šesti žen*. Praha: Mediasys, 2020. ISBN 978-80-270-7989-6.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Magdaléna Burgetová
Fakulta:	Pedagogická fakulta
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Igor Fic, Dr.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Křesťanské motivy v dopisech Milady Horákové z pankrácké věznice
Název práce v angličtině:	The Christian Motives in the Letters of Milada Horáková Written from Pankrác Prison
Anotace:	Práce se zabývá analýzou křesťanských motivů v dopisech Milady Horákové psaných z pankrácké věznice. Cílem je dopisy s ohledem na křesťanské motivy interpretovat a komparovat s biblickými pasážemi.
Klíčová slova:	Milada Horáková, dopisy, křesťanství, víra, křesťanské motivy, pankrácká věznice
Anotace v angličtině:	The thesis deals with analysis of christian motives in letters of Milada Horáková written from the Pankrác Prison. The aim is to interpret the letters with regard to christian motives and compare with biblical passages.
Klíčová slova v angličtině:	Milada Horáková, letters, christianity, faith, christian motives, Pankrác Prison
Rozsah práce:	31 stran
Jazyk práce:	Český jazyk